

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 501/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovenská Grafia a. s.**, Pekná cesta 6, Bratislava, IČO 31 321 470, zastúpenej advokátom JUDr. Mariánom Rudym, PhD., Kukuričná 8, P. O. Box 47, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 3Cob/209/2018 z 20. marca 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 3Cob/209/2018 z 20. marca 2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 3Cob/209/2018 z 20. marca 2019 **zrušuje** a vec mu **vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **680,74 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 501/2021 zo 16. septembra 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 17. septembra 2020,

ktorou sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Tiež navrhuje zrušiť napadnutý rozsudok, priznať primerané finančné zadost'učinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Žalobou z 9. marca 2017 sa žalobca AUTO ROTOS-ROZBORA s. r. o. proti s'ťažovateľke domáhal zaplata sumy 6 765,78 eur s príslušenstvom. Žalobca ako prenajímateľ uzavrel 13. júna 2011 s obchodnou spoločnosťou ako nájomcom STOP auto-moto revue, spol. s r. o. (ďalej aj „nájomca“), zmluvu o nájme motorového vozidla Škoda Fabia AMBIENTE 1.2 TSI na dobu určitú od 13. júna 2011 do 13. júna 2016. Nájomca prenechal motorové vozidlo do nájmu s'ťažovateľke bez vedomia a súhlasu žalobcu.

3. Okresný súd Bratislava III rozsudkom č. k. 23Cb/71/2017 z 27. júna 2018 (ďalej len „rozhodnutie okresného súdu“) uložil s'ťažovateľke povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 6 765,78 eur s úrokom z omeškania. Na základe vykonaného dokazovania a zistenia skutkového stavu dospel k záveru, že zmluva o nájme dopravného motorového prostriedku z 2. januára 2012 so s'ťažovateľkou ako nájomcom je absolútne neplatná podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Tým, že s'ťažovateľka nemala platne uzavretú nájomnú zmluvu a neoprávnene užívala motorové vozidlo, sa podľa súdu bezdôvodne obohatila. Z uvedeného dôvodu preto okresný súd priznal žalobcovi nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 3 420 eur. Následne okresný súd posudzoval nárok na náhradu škody vo výške 3 345,78 eur, ktorá vznikla poškodením motorového vozidla s'ťažovateľkou. S'ťažovateľka predmetné vozidlo podľa okresného súdu užívala neoprávnene po 13. júni 2011 až do odovzdania vozidla žalobcovi 25. novembra 2016. Pri odovzdaní vozidla bol spísaný protokol o odovzdaní a prevzatí vozidla podpísaným nielen žalobcom, ale aj zástupcami žalovaného, v ktorom boli spísané jednotlivé poškodenia motorového vozidla nezodpovedajúce bežnej amortizácii vozidla.

4. Krajský súd rozsudkom č. k. 3Cob/209/2018 z 20. marca 2019 potvrdil rozsudok a stotožnil sa s právnym posúdením veci okresným súdom. S'ťažovateľka proti rozhodnutiu krajského súdu podala dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie s'ťažovateľky uznesením č. k. 3Obdo/99/2019 z 27. mája 2020 (ďalej len „rozhodnutie najvyššieho súdu“) ako neprípustné podľa § 447 ods. 1 písm. c) CSP odmietol. Uznesenie najvyššieho súdu bolo s'ťažovateľke doručené 20. júla 2020.

5. Podľa názoru s'ťažovateľky sa krajský súd v napadnutom rozhodnutí nezaoberal odvolacou námietkou, ktorá by mohla spochybníť základ nároku žalobcu. Okrem iného uviedla, že skutkové a právne odôvodnenia napadnutého rozhodnutia sú arbitrárne a nedostatočne odôvodnené. S'ťažovateľka argumentuje, že v odôvodnení napadnutého rozhodnutia absentuje vysvetlenie potrebnosti či nepotrebnosti súhlasu na podnájom osobného motorového vozidla, ktorý je bezpochyby rozhodujúci, pretože sa od neho odvíja nielen právna kvalifikácia skutkovej podstaty, ale aj na ňu nadväzujúce právne posúdenie preklúzie. Tiež napadnutému rozsudku vytýka, že so zúčastnenou osobou (žalobcom) krajský súd konal tak, ako keby bola vlastníkom

predmetného osobného motorového vozidla, v konaní bolo od začiatku nesporné a neskôr aj dokázané, že vlastníkom predmetného osobného motorového vozidla nebol a od skutočného vlastníka, ktorým bola lízingová spoločnosť, rovnako súhlas na podnájom vozidla neexistoval. Sťažovateľka s odkazom na Obchodný zákonník uviedla, že neexistencia súhlasu na podnájom osobného motorového vozidla má za následok len prechod nebezpečenstva škody, a nie neplatnosť zmluvy o nájme dopravného prostriedku.

II.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľky

6. Z vyjadrenia predsedu krajského súdu č. k. 1 SprV/444/2021 z 21. októbra 2021, doručeného ústavnému súdu elektronicky v rovnaký deň, vyplýva, že požiadal o stanovisko predsedu senátu a zákonného sudcu. Predseda senátu poukázal na to, že napadnutým rozhodnutím bolo potvrdené rozhodnutie okresného súdu, pričom sa stotožnil s jeho vecnou správnosťou a dôvodmi podľa § 387 ods. 1 CSP. Podľa jeho názoru okresný súd jasne a vyčerpávajúco vyhodnotil skutkový stav veci a správne právne posúdil dôvodnosť uplatneného nároku. Poukázal aj na závery koncipované v odôvodnení rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorého vyplýva, že v konaní pred okresným a krajským súdom nebolo porušené právo sťažovateľky na spravodlivý proces a neboli porušené ani jej procesné práva ako strany v konaní. Predseda senátu preto považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľky za nedôvodnú. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu dalo odpoveď na podstatné otázky sťažovateľky, ktoré mali vplyv na posúdenie jej odvolania.

6.1. V závere predsedu krajského súdu vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

7. Sťažovateľka vo svojom ďalšom podaní uviedla, že vyjadrenie krajského súdu sa vyznačuje prevažne administratívnym prístupom k právnym otázkam. Nepožadovala odpoveď na všetky otázky, ale práve na tie podstatné, ktoré v podanej ústavnej sťažnosti vyšpecifikovala. Krajský súd sa však odpovediam na tieto otázky vyhol tak v napadnutom rozhodnutí, ako aj vo svojom vyjadrení.

7.1. Sťažovateľka trvá na podanej ústavnej sťažnosti a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu je založená na jej tvrdení o neodôvodnenosti napadnutého rozhodnutia. Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či právne závery, ktorými krajský súd odôvodnil potvrdenie

rozhodnutia okresného súdu, splňajú kritériá ústavnej akceptovateľnosti zodpovedajúce základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

9. Ústavný súd neskúmal správnosť skutkových zistení, pretože skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom jeho kontroly iba vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

12. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 122/05).

13. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Krajský súd sa stotožnil s vecnou správnosťou a dôvodmi rozhodnutia okresného súdu, a preto sa ústavný súd oboznámil aj s obsahom tohto rozhodnutia. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu v kontexte záverov obsiahnutých v rozhodnutí okresného súdu je zrejmé, že súd prihliadol na prvú nájomnú zmluvu medzi spoločnosťou AUTO ROTOS-ROZBORA s. r. o. (žalobca) a nájomcom STOP auto-moto revue, spol. s r. o. Posudzoval aj druhú nájomnú zmluvu medzi prenajímateľom AUTOSTOP s. r. o. (nie STOP auto-moto revue, spol. s r. o., pozn.) a sťažovateľkou. Napadnuté rozhodnutie je založené na závere o neplatnosti druhej nájomnej zmluvy, keďže prenajímateľ nebol vlastníkom vozidla a ani nedisponoval súhlasom na poskytnutie vozidla tretej osobe. Sťažovateľka v konaní pred všeobecnými súdmi a aj pred ústavným súdom namieta, že nedostala odpoveď na podstatnú otázku, ako sa súd vysporiadal (a či sa vôbec zaoberal) posúdením zmluvného vzťahu medzi žalobcom AUTO ROTOS-ROZBORA s. r. o. a spoločnosťou VOLKSWAGEN Finančné služby Slovensko s. r. o. Odpoveď na túto otázku považuje za podstatnú, pretože od posúdenia neplatnosti nájomnej zmluvy, v ktorej vystupovala na strane nájomcu, sa odvíjali ďalšie právne závery (preklúzia, prechod nebezpečenstva škody, preskúmanie vecnej legitímácie). Ak súd posudzoval vlastníctvo, resp. potrebu súhlasu na prenechanie vozidla tretej osobe (a pri absencii súhlasu považoval nájomnú zmluvu za absolútne neplatnú

podľa § 39 Občianskeho zákonníka), rovnakými úvahami sa mal uberať a posúdiť zmluvný vzťah medzi žalobcom AUTO ROTOS-ROZBORA s. r. o. a spoločnosťou VOLKSWAGEN Finančné služby Slovensko s. r. o.

14. V rámci sťažnostných námietok ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia dospel k záveru, že krajský súd sa nevysporiadal s uvedenou námietkou sťažovateľky ústavne akceptovateľným spôsobom. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v civilnom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

15. Ústavný súd rešpektuje ustálenú judikatúru, podľa ktorej nie je potrebné, aby sa súd v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberal každou námietkou sťažovateľky, avšak v posudzovanej veci krajský súd (a ani súd okresný) neodpovedal na sťažovateľkou predložené argumenty a nezaujal k nim žiadne stanovisko. Sťažovateľkine námietky sa týkali kľúčových okolností, od posúdenia ktorých závisel celý prípad. Je zrejmé, že rozhodnutie krajského súdu už na prvý pohľad (*prima facie*) trpí vadami tvrdenými sťažovateľkou, resp. že ňou tvrdené vady zasahujú do sféry ústavnosti, na ochranu ktorej je ústavný súd povolaný. Ústavný súd preto musí konštatovať, že právo sťažovateľky na riadne odôvodnenie napadnutého rozhodnutia bolo porušené, a to minimálne v takom rozsahu, aby dostala konkrétne odpovede na podstatné námietky.

16. Uvedené pochybenie by bez ďalšieho postačovalo na vyslovenie porušenia označeného práva sťažovateľky napadnutým rozhodnutím krajského súdu a na zrušenie napadnutého rozhodnutia.

17. Ústavný súd bral do úvahy sťažovateľkou prezentovanú argumentáciu, avšak pozornosti ústavného súdu neušlo, že žalobca podal žalobu nie voči svojmu zmluvnému partnerovi spoločnosti STOP auto-moto revue, spol. s r. o., ale za pasívne vecne legitimovanú osobu označil sťažovateľku. Uvedené považuje ústavný súd za oveľa podstatnejší nedostatok postupu konajúcich súdov, ktorý nebolo možné vzhľadom na jeho charakter prehliadnúť. Na tomto mieste zdôrazňuje ústavný súd relevantnú okolnosť, ktorá umocňuje závažnosť pochybenia konajúcich súdov, a to skutočnosť, že preskúmanie vecnej legitímácie, či už aktívnej alebo pasívnej, je imanentnou súčasťou každého súdneho konania, pričom súd vecnú legitímáciu skúma vždy aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania nenamieta (pozri rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 205/2009 z 29. júna 2010), kde zistenie nedostatku vecnej legitímácie má za následok zamietnutie žaloby. Z hľadiska posúdenia vecnej legitímácie nie je rozhodujúce, či a na základe čoho sa žalobca domnieva, že subjekt, proti ktorému jeho žaloba smeruje, je účastníkom určitého hmotnoprávneho vzťahu, ale vždy iba to, či ním skutočne je alebo nie je.

18. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

19. Ústavný súd považuje za nosný problém súdnej veci (ne)vyriešenie právnej otázky, či sťažovateľku, ktorá uzatvorila druhú nájomnú zmluvu, možno považovať za vecne pasívne legitimovanú v konaní o zaplatenie bezdôvodného obohatenia a náhradu škody.

20. Vzhľadom na popísané (nevyriešené) primárne okolnosti (bez potreby skúmania ostatných námietok sťažovateľky) ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v napadnutom rozhodnutí dospel k ústavne neudržateľným právnym záverom, ktoré mali za následok zásah do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

21. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľky na zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci krajskému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku tohto rozhodnutia). Vzhľadom na to, že ústavný súd vrátil vec krajskému súdu na nové rozhodovanie, vytvorí sa dostatočný priestor, aby sa súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s obsahom podstatných námietok sťažovateľky.

22. Sťažovateľka sa domáhala aj finančného zadosťučinenia (10 000 eur). Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd v súlade s judikatúrou ESLP prihliadol aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku (rozsudok ESLP zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovensku, sťažnosť č. 58172/00, ako aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Zohľadnil tiež skutočnosť, že deklarácia porušenia základných práv, ako aj náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok. Z uvedeného dôvodu ústavný súd dospel k názoru, že nebol daný základ na navŕšenie nápravy v podobe relutárnej satisfakcie. Preto sťažovateľke v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

IV.

Zrušenie napadnutého rozhodnutia a náhrada trov konania

23. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základných práv sťažovateľky, podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušil napadnuté rozhodnutie krajského súdu. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí

(§ 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

24. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 680,74 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3). Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2020 a 1 úkon právnej služby vykonaný v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika) v sume dvakrát po 177,00 eur, jedenkrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,62 eur, jedenkrát po 10,87 eur a daň z pridanej hodnoty vo výške 113,46 eur zo základu 567,28 eur, keďže advokát sťažovateľky preukázal, že je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2022

Peter Straka
predseda senátu